

pretatur ibi glossa, et in c. *Cum virum*, de Regular., et colligitur ex illo textu, si attente ponderentur illa verba: *Habitum religionis induens benedictionem accepit*. Quod etiam notavit gloss., in c. *Addidistis*, 20, q. 1. Idemque dicendum est ad Isidorum, quamvis textus ille non habeat tantam auctoritatem, tum quia sit privati doctoris, tum etiam quia etiam in ipso Isidoro inventus non est, ut in Codice Gregoriano notavi. Idem dicendum est ad Concilium Wormat., sub Gregorio III, quanquam testimonium illud specialem habeat difficultatem, quia expresse quaerit an liceat his infantibus oblati egredi et matrimonio copulari, postquam pubertatis annos impleverint; et respondet: *Hoc omnino decetamur*. Significat ergo nullam eis relinqui optionem, quando perveniunt ad annos pubertatis. Et auget difficultatem ratio quae subditur, *quia nefas est ut oblati a parentibus Deo filiis voluptatis fraena laxentur*. Ubi non redditur causa ex consensu et rati habitatione filii, sed praecise ex oblatione paterna, cui contraire nefas censetur. Nihilominus priora etiam verba intelligenda sunt hoc modo, ut post completam puberem aetatem, verbi gratia, decimum quartum aetatis annum jam non liceat filio oblato retrocedere, quia perseverando in illo statu toto tempore usque ad pubertatem completam, et non reclamando cum primum illam implevit, satis videtur ratam habuisse oblationem paternam; quia vero Marcellus Papa statuit, ut in decimo quinto aetatis anno a praelatis interrogentur, an velint permanere necne, existimo non fuisse hoc revocatum a Gregorio, sed ita semper fieri debuisse; ideoque cum Gregorius dixit: *Postquam impleverint pubertatis annos*, vel supponere etiam interrogationem illam jam factam, et pueri electionem, vel certe addidisse, etiamsi interrogatio illa praetermissa fuisset, per solam perseverantiam usque ad adultam aetatem completam, tacite censeretur confirmatam oblationem. Atque ita etiam exposuit ibi glossa; fortasse tamen Marcellus loquitur, quando professio tantum sit tacita, nam tum necesse est ut post pubertatem completam annus integer transeat, quod etiam nunc observatur, juxta c. 1 de Regular., 6, ut infra videbimus. Alia vero jura, quae solum requirunt annum pubertatis completum, intelligenda erunt quando fit expressa professio, et ad eundem sensum accommodata est ratio textus; nam, licet in hoc negotio multum deferatur reverentiae debitae parentibus, nunquam excludi-

tur id quod ex parte filii necessarium est ut non possit licite retrocedere, scilicet, proprius consensus in aetate sufficienter adulta. Eadem responsio datur ad Concilium Triburiense, quae fundari potest in illis verbis ejus: *Et in Ecclesia cepit canere et legere*, ubi glossa advertit, ideo esse posita, quia non solum verbis, sed etiam factis propria declaratur voluntas. Denique historia illa Roberti apud D. Bernardum ex una parte videtur multum augere difficultatem, ex alia non videtur ad praesentem quaestionem pertinere, cum ibi non fuerit oblatio, ut ita dicam, consummata, sed solum promissa, et religionis habitu nondum accepto; in quo casu nullus hactenus dixit quempiam fieri religiosum per solam parentis promissionem, et ita relinquitur difficultas communis in omni opinione. Videtur ergo mihi Pontificem in eo casu voluisse confirmare secundam professionem, non quia prima valida non fuisset in Cisterciensi ordine, nec quia per solam parentis oblationem filius factus esset monachus Cluniacensis; sed solum quia aliquod jus illi fuerat acquisitum ad talem personam, unde accedente postea illius consensu per professionem jam ibidem factam, merito noluit Pontifex aliam mutationem fieri, maxime cum status esset fere aequalis, et ad bonum ipsius religiosi praecipue ordinatus; et si quis intercesserat defectus, facile poterat per ipsummet Summum Pontificem suppleri.

14. *Assertio ultima.* — *Probatum primo ex jure.* — *Secundo probatur ratione.* — Ultimo addendum est in hac quaestione, hunc liberum consensum necessarium esse non solum ex parte religiosi, sed etiam ex parte religionis; ita sentiunt Doctores omnes supra citati, et specialiter videri potest Panor., in c. *Porrectum*, de Regular., n. 10, et in c. *Consulti*, eodem tit.; et Navar., consil. 26, de Regular., n. 1; et Gregor. Lopez, in l. 7, tit. 7, p. 1; et colligitur aperte ex c. *ad Apostolicam*, de Regularib. Ubi ad valorem professionis requirit Innocentius III tam liberam acceptationem ex parte religionis, quam oblationem ex parte religiosi. Et in c. *Porrectum*, eod. tit., dicitur professionem regularem fieri, ex qua convertendo votum emittitur, et recipitur ab Abbate, quod ibi etiam glossa ita intelligit. Ratio autem est manifesta ex dictis juribus, et ex supradictis de ingressu religionis, et de traditione quae in professione fit. Nam ex his omnibus habetur professionem religionis includere pactum quoddam inter religiosum et religionem; tum quia omnis donatio, quatenus requirit acce-

ptionem alterius, est pactum quoddam; tum etiam quia, ut Navarrus supra dixit, professio est contractus quidam obligatorius ex parte religionis et religiosi, quia religiosus se obligat monasterio ad serviendum ei secundum regulam, monasterium autem ad tractandum eum secundum regulam; ergo tam est necessarius liber consensus ex parte religionis, quam ex parte ipsius religiosi. Neque in hoc difficultas ulla occurrit.

15. *Notandum.* — Hinc vero a fortiori sequitur, necessariam esse potestatem in recipiente seu acceptante professionem, quia parum conducet consentire, nisi persona, quae nomine religionis consensum praebet, ad hoc habeat potestatem, quia alias non haberet consensum efficacem. Occurrebat tamen statim quaestio, apud quem sit haec potestas. Sed hae eodem modo expedienda est, quo aliam similem supra resolvimus de potestate recipiendi ad habitum religionis.

CAPUT IV.

UTRUM AD VALOREM PROFESSIONIS NECESSARIUS SIT CONSENSUS ITA LIBER, UT NON EX METU TRIBUATUR.

1. *Notatio et assertio simul.* — *Notatio secunda.* — Quoniam ea, quae ex metu vel ignorantia fiunt, simpliciter libera et voluntaria sunt, quamvis secundum quid sint involuntaria, et coacta, ideo inquirendum relinquitur, an professio ita debeat esse perfecte libera, ut has etiam imperfectiones excludat; prius ergo dicemus de metu, et deinde de ignorantia. Circa metum autem considerandum est, non esse quaestionem, quando quis ex metu proficitur exterius, interius vero non consentit, sed solum fingit; nam tunc certum est professionem apud Deum esse nullam, quia sine voluntate et intentione profitendi non potest valida esse professio, *secundum omnes*, ut dixit Navarrus, cons. 15, de Regular., et per argumentum a simili sumitur ex c. *Tua*, et c. *Is qui*, de Sponsalib.; et consonat sententiae Gregorii in c. *Humanae aures*, 22, q. 1, *quod homines verba nostra talia judicant, qualia foris sonant; divina vero judicia talia ea audiunt, qualia ex intimis proferuntur*, et supra tractando de voto in genere hoc latius probatum est. Unde ad hoc non refert quod timor sit magnus vel parvus; imo absolute non refert ex qua causa proveniat defectus consensus;

sed sufficit illum non esse, ut actus sit invalidus, sive ex metu gravi, aut levi, sive ex alia prava intentione, aut malitia non habeatur; quaecumque enim ratione id contingat, illo deficiente, deficit anima contractus, ut sic dicam, et ideo nihil fit. Solum poterit conferre consideratio causae ad explicandum quae obligatio manere possit in eo qui ita finxit, vel ad iterandam valide professionem cum vero consensu, vel ad aliquod damnum resarciendum. De qua re nonnulla diximus tractando de voto in genere, et in sequentibus aliquid fortasse attingere necessarium erit.

2. *In quo sensu procedat difficultas.* — *Ratio dubitandi.* — Quaestio ergo hujus loci est, quando quis profitendo verum consensum interius praebet, extortum tamen per metum, an revera professio valeat, verumque religiosum constituat. Et ratio dubitandi esse potest, quia ille tandem simpliciter vult se tradere religioni, et obligari Deo; ergo facit quod vult, nam potestatem habet, cum sit dominus sui; nam qui potest et simpliciter vult, volutum facit; in hoc enim distinguitur absoluta voluntas, quae etiam efficax dicitur, a voluntate inefficaci.

3. *Conclusio vera et certa.* — *Probatum ex jure.* — Nihilominus res certa est talem professionem nullam esse. Quod docent omnes Doctores super jura statim citanda; et Sot., lib. 7 de Just., q. 2, art. 1, ad 2, et in 4, d. 29, q. 1, art. 3; et Navar., Comment. 4, de Regular., n. 76, et consil. 9, de His quae vi, ubi duo fundamenta generalia assumit: unum est, nullum votum factum ex gravi metu validum esse, juxta gloss., in c. *Abbas*, de His quae vi; aliud est, nullum actum metu factum ligare agentem in conscientia, juxta communem opinionem Hostiensis, Adrian., et aliorum quos ibi refert, et seipsum etiam citat in Manual., c. 27, num. 29 et 30. Sed ibi nihil dicit de hoc tam generali principio, et in cap. 22, num. 50, contrarium principium statuere videtur; illud etiam generale principium de voto nobis supra probatum non fuit. Probatum ergo primo ex cap. 1, de His quae vi, etc., ibi: *Si legitime probatum fuerit non timore mortis praedictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit, postmodum ratum habuisse*; ergo si professio fuisset facta ex metu, et postea libere confirmata seu rata habita non fuisset, valida non aestimaretur; et in cap. *Cum dilectus*, eod. tit., cum proposita est quaestio de voto quodam servandi regulam Cisterciensem et per violentiam facto, respondet Ponti-

fex servandum esse, non obstante violentia, quæ proponebatur jurata, cum neque metum mortis, neque cruciatum corporis contineret, et ideo non debuerat cadere in constantes; ergo si metus fuisset gravis, et cadens in constantem virum, votum non obligaret, juxta mentem Pontificis. Confirmari etiam hoc potest ex aliis juribus irritantibus matrimonium metu factum, cap. *Significavit*, de Eo qui duxit in matrim., etc., cap. *Veniens*, 1, cap. *Locum*, de Sponsalibus; item quia electio facta ex metu nulla est, cap. *Ubi periculum*, § *Ceterum*, de Electione, in 6. Quæ exempla convincerent, si in illis casibus actus essent invalidi ex natura rei, quia non minor libertas requiritur ad professionem, quam ad illos actus. Tamen si illi actus solum sunt irriti jure positivo, non est tam efficax argumentum; est tamen optima congruentia, seu conjectura, idem in præsentī casu fieri debuisse.

4. *Dubitatio an talis professio sit nulla ex natura rei, vel ex jure positivo.* — *Prima opinio.* — *Fundamentum illius.* — *Confirmatio.* — Ut autem rationem hujus veritatis reddamus, inquirendum superest an talis professio sit irrita ex natura rei, vel ex jure positivo. Quidam censuit ex natura rei esse tale votum invalidum, quod indicat Soto supra, et idem sentit, lib. 8 de Justitia, q. 1, art. 7, versus finem. Idem tenet Philarch., lib. 3, c. 18, tom. 1; Navar., dict. comment. 4, de Regular., idem sentire videtur, cum solum argumentetur a simili, vel etiam a fortiori, quia professio maxime ligat, et ideo perfectam libertatem requirit. Idem plane sentit Panormitanus, in c. *Sicut nobis*, de Regularibus, n. 5, de cujus opinione plura statim. Hoc ergo est fundamentum præcipuum hujus sententiæ, quod ita amplius explicari potest; nam professio primario fit ipsi Deo, cui se homo obligat, et principaliter tradit; ergo non est verisimile Deum acceptare traditionem sibi factam coacte; est ergo invalida ex natura rei. Accedit maxime, quia si ex natura rei professio non est invalida, neque ex jure positivo erit, quia nullum est jus positivum expressum, in quo talis irritatio fiat. Nam priora capita, quæ de votis specialiter loquuntur, hoc non statuunt, sed ad summum supponunt, et non satis clare, ut statim dicam. Alia vero jura, quæ non in hoc casu in specie, sed in aliis loquuntur, non sunt efficacia, ut dixi.

5. *Secunda opinio.* — *Fundamentum illius.* — Aliorum vero sententia est, professionem non esse irritam jure naturæ. Sed quidam ex

illis propter argumentum proxime factum dicunt consequenter talem professionem in conscientia validam esse, et obligare, quamvis Ecclesia non cogat ad illam servandam. Ita tenet Sylv., verb. *Melus*, q. 8: *Quia nullibi* (inquit) *authentice legi talem irrationem.* Citatque Abbatem, in c. *Cum locum*, de Sponsalibus. Sed pro Cardinali citavit Abbatem, nam Cardinalis id asserit, non vero Abbas. Idemque Sylvest., verb. *Votum*, 2, q. 12, in contrarium citat Panormit., in c. *Sicut nobis*, de Regularibus, et merito, quia ibi, n. 5, et aliis locis, tenet votum metu factum irritum esse, ut patet ex c. *Abbas*, de His quæ vi, etc., numero undecimo. Præter Sylvestrum ergo nullum auctorem invenio hujus sententiæ. Suaderi autem potest, quia si professio hæc non est nulla ex natura rei, oporteret legem canonicam, irritantem actum adeo gravem, esse expressam; non autem ita est; nam in c. 1, de His quæ vi, id non exprimitur, præcipit enim ibi Pontifex ut quædam mulier per censuram ecclesiasticam compellatur professionem servare, nisi legitime probetur factam esse per metum. Ex quo imprimis directe non habetur quid esset agendum, si constaret intervenisse metum; deinde ad summum colligi potest tunc non esse aliquem compellendum ad servandam professionem, non vero sequitur illum non teneri in conscientia ad illam servandam. Multoque minus probat c. *Cum dilectus*, in quo non est sermo de professione religionis, sed de quodam voto simplici, seu promissione jurata, quam non dicit Pontifex futuram invalidam, si metus fuisset gravis, sed colligi fortasse potest, quod hinc fuisset irritanda, quod Pontifex noluit tunc facere, quia metus non fuit gravis.

6. *Vera resolutio duas partes amplectens.* — *Probatur prima pars.* — *Confirmatur.* — *Rejicitur Panormitanus.* — Nihilominus dicendum censeo, talem professionem esse validam ex natura rei, jure tamen ecclesiastico irritam esse. Hæc sententia sumitur ex Navar., in Summa, c. 22, n. 50, et aliis qui de matrimonio ita sentiunt; et insinuat etiam Soto, in 4, d. 29, q. 1, art. 3, ad 4. Eadem expresse ex recentioribus docent Sanchez, in Decal., lib. 4, c. 3, n. 9; Aragon., 2, q. 88, a. 3; Henr., lib. 1 de Matrim., c. 9, n. 1 et 3; et Less., lib. 2, c. 40, dubit. 3, n. 18, quatenus asserit gravem ac injustum metum solo jure positivo irritum reddere votum. Idem tradit c. 41, dubit. 7, n. 61, de professione, estque hæc sententia frequentius recepta in scholis. Et quoad

priorem partem mihi sufficienter probatur rationibus, quibus idem in superioribus ostendi, lib. 1 de Voto in communi, c. 7 et 8. Summa earum est, quia in hoc metu duo possunt considerari: unum est, quod inferatur per injuriam, quod maxime est verum, quando incutitur ad extorquendum consensum in professione; aliud, quod vel tollit, vel nimium minuit libertatem. Primum est quidem verum, et posset fortasse valere ad irritandum contractum cum homine factum, et in tali injuria fundatum, ut multi probabiliter opinantur; tamen respectu Dei hæc injuria nihil facit, quominus promissio, vel traditio illi facta valida sit, tum quia ipse non est auctor talis injuriæ, tum etiam quia si ipse velit malum illud vel timorem inferre aut permittere, ut homo induceretur ad professionem faciendam, jure merito posset id facere. Secundum autem quoad ablationem libertatis falsum est, quia voluntas non cogitur simpliciter, nec necessitatur ad interiorum consensum, liberumque esset homini velle potius mori quam profiteri. Quoad diminutionem autem libertatis verum est assumptum; tamen inde inferri non potest actum esse nullum ex natura rei, quia nulla sufficienti ratione hæcenus probatum est, ad valorem hujus ex natura rei necessariam esse libertatem ita perfectam, ut nullo ex capite minuatur, alias professio facta importunis precibus, vel ex vehementi passione, non esset valida. Accedit plures esse metus non minus minuentes libertatem, de quibus certissimum est non invalidare professionem; hujusmodi est metus mortis naturalis ex infirmitate, vel violentiæ ex naufragio. Optimusque casus esse solet de adultera, quam maritus juste vult affici pœna mortis, nec pareit nisi religionem profiteatur, quia certissimum est talem professionem esse validam. Idemque censeo si quis, timens violentam mortem sibi imminentem ab inimico, quem ut fugiat, religionem ingreditur, non quia metus in hunc finem immisus sit, sed in odium, vel vindictam alterius rei. In quo casu Panormitanus in d. c. *Sicut nobis*, significat professionem esse invalidam, sed immerito, quia nullo jure id probari potest, nec ratione. Quid enim interest respectu Dei, quod talis metus juste incutitur per publicam justitiam, aut injuste per privatam personam? nam sine dubio utroque modo æque minuitur libertas, et ratio injuriæ, ut dixi, impertinens est; ergo ulterius quamvis metus directe inferatur ad extorquendum consensum in professione, non propterea

ex natura rei vel consensus est inefficax, vel professio nulla.

7. *Instantia contra proxime positam confirmationem.* — Responderi potest, quando metus directe incutitur ad extorquendum consensum, esse specialiozem quamdam diminutionem libertatis, quæ non est in quocumque alio metu ex numeratis; nam in aliis non determinatur voluntas ex vi metus ad eligendam professionem, tanquam medium necessarium ad vitandum malum quod timetur; sed cum malum alioquin immineat, voluntas ipsa ex sua libertate se determinat ad eligendum hoc medium, vel ut a Deo imploret auxilium, vel ut securiorem vivendi rationem habere possit. At vero quando metus directe incutitur ad extorquendum consensum, voluntas ex vi illius quodammodo determinatur ad eligendam professionem tanquam medium necessarium ad vitandum malum illud, quæ determinatio longe major est, magisque contraria libertati; nam, supposita intentione vitandi illud malum, est quædam necessitas simpliciter. Unde cum homo habeat intrinsecum et naturale jus ad vitandum malum illud, imo etiam voluntas vitandi illud quodammodo naturalis sit, voluntas etiam talis medii non censetur sufficienter libera. Atque ex hac differentia oritur alia ad morales effectus valde notanda; nam quando metus non est directe immisus ad extorquendum consensum, moraliter nulla est occasio faciendi fictam professionem, sed regulariter fit vere, et ex animo, quia hoc modo facta, est medium utile vel ad placandum Deum, vel ad consequendum finem intentum, non autem si fite fieret. At vero quando timor est directe immisus ad extorquendum consensum, regulariter est occasio faciendi potius professionem fictam, quam ex vero consensu, quia ipsum externum opus reputatur sufficiens medium ad vitandum periculum.

8. *Responsio ad instantiam.* — Sed, licet hæc differentiæ merito consideratæ sint, et sint utiles ad intelligendum quare jura non irritant, nec in universum prohibent professiones ex priori metu factas, summe autem detestatur directas coactiones, et extorsiones professionum, nihilominus non sufficiunt ut propterea dicamus professionem factam ex metu directe immisso esse ex natura rei nullam. Primo, quia tota illa differentia est secundum magis et minus, servata semper libertate simpliciter ita perfecta, ut ad peccandum mortaliter sufficiat; nullo ergo sufficienti

fundamento dicitur, diminutionem illam, quæ accidentaria semper dici potest, in uno gradu annullare actum ex natura rei, et non in alio; maxime cum pro regula habeatur, libertatem, quæ sufficit ad peccandum mortaliter, sufficere ex natura rei ad votum emittendum. Secundo, quia ex eo potius quod talis professio frequenter fide fit, colligitur ipsum consensum internum non esse medium simpliciter necessarium ad vitandum timorem illum, quia actus externus fide factus sufficeret; solum ergo exigitur ab operante, ne talem externum actum indebito modo faciat, qui est magnus, et perfectus usus libertatis. Tertio, quia ratio supra facta semper retinet vim suam, quæ apud me est maxima, quia talis voluntas potest se obligare, et hic et nunc simpliciter et absolute vult; ergo quantum ex sese, seu ex natura rei, id facit, nisi extrinsecus jure aliquo impediatur. Propter has ergo rationes censeo ex sola rei natura professionem talem non esse invalidam.

9. *Probatum secunda pars resolutionis positæ, quod sit irrita jure ecclesiastico.* — Altera vero pars, scilicet, quod jure canonico invalida sit, evidenter sequitur ex prima assertionem a nobis positam; nam si professio est invalida, et non jure naturæ, necesse est ut id sit jure canonico, quia nullus alius modus probabilis excogitari potest. Ipsa autem prima assertio non videtur hactenus sufficienter probata, quia illa jura, quæ adduximus, videntur valide infirmari objectionibus factis. Nihilominus probatur primo ex communi consensu Doctorum, ut citatum est, nam et Sylvester, qui videtur contradicere aliis locis, in verb. *Religio*, 3, q. 11, hanc plane sequitur sententiam. Imo videtur etiam esse communis sensus totius Ecclesiæ, quo hujusmodi professiones invalidæ judicantur, qui consensus magis ponderis est in hac materia, vel quia consuetudo est optima legum interpretis, vel quia, licet illud tale jus non esset scriptum, ex tali consensu communi posset intelligi esse traditum, et usu receptum in Ecclesia. Maximeque confirmari hoc videtur ex Concilio Tridentino, sess. 25, c. 19, de Regular., ubi sic inquit: *Quicumque regularis præterdat se per vim et metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, etc.* Ubi clare supponit ex hoc capite invalidam fieri professionem, non solum existimatione Ecclesiæ, sed re ipsa; nam concedit tempus quinquennii ad allegandam hanc nullitatem professionis; item

æquiparat hoc impedimentum cum defectu ætatis legitimæ, quem constat esse contra valorem professionis, et addit illam particulam generalem, *et quid simile*, ut comprehendat omne aliud impedimentum irritans. Denique in hoc sensu servatur in Ecclesia hoc decretum; nam si quis, ante elapsam quinquennium post professionem factam, in ecclesiastico judicio sufficienter probet per metum fuisse coactum ad professionem emittendam, liber ab omni obligatione judicatur. Quod nullo modo fieri deberet, saltem ita simpliciter et absolute, si in sola præsumptione, quod professio fide facta, sententia fundaretur; debuisset enim Ecclesia explicare modum sententiæ seu libertatis, et onerare conscientiam professi; quod si interius consensit non obstante metu, non potest religionem dimittere, etiamsi ab Ecclesia non cogatur; non autem ita fit, sed simpliciter liber judicatur; ergo sensus est, sive consenserit, sive non, professionem fuisse nullam, eo ipso quod ex metu processit. Atque hæc eadem praxis Ecclesiæ, et mens Concilii Tridentini ostendit hunc esse verum sensum d. c. 1, de His quæ vi, etc. Hinc denique sumitur ratio, ob quam fuit valde expediens Ecclesiam tales professiones irritas facere, quia non poterat alio modo animarum periculis et necessitatibus sufficienter succurrere; cum enim ipsa non posset convenienter cogere ad professionem servandam, qui metu coactus illam fecisset, sed periculum magnum erat, quod multi viri religiosi statum suum non servarent, et ideo convenientissimum fuit talem professionem irritam facere, ita ut in hoc negotio hæc duo convertantur ab Ecclesia, non cogi ad professionem tenendam, et ipsam non obligare.

10. *Instantia.* — Dices: nonne potuisset Ecclesia professionem illam, postquam juridice probatum fuerit ex metu esse factam, postea irritam facere, etiamsi prius rata fuisset? cur ergo non ita factum est? sæpe enim lex non irritat actum, disponit tamen ut irritetur, quod in præsentem videtur futurum fuisse melius, ut post professionem hoc modo factam nemo posset illam deserere sine sententia et irritatione Ecclesiæ, et interim ad eam servandam vere obligaretur. Respondeo, mea sententia hunc modum fuisse possibilem, tamen res est incerta, et sub opinione, nam multi putant professionem semel ratam non posse per Ecclesiam dissolvi; et hoc satis erat ut Ecclesia modum illum per generalem legem non statueret; maxime, quia si dissolvi

potest, solum est per Summum Pontificem, et ideo nec fuit conveniens ut talis irritatio omnibus iudicibus committeretur; nec etiam fuit expediens ut in omnibus similibus causis iudicium esset Sedi Apostolicæ reservatum. Melius ergo fuit, præveniendæ incommoda, talem professionem irritare, et per hæc sufficienter, ut existimo, satisfactum est aliarum opinionum fundamentis.

11. *Dubitatio quinam metus annulet professionem.* — *Differentia et explicatio metus levis et gravis.* — Statim vero occurrit inquirendum de quo metu intelligendum hoc sit. Potest enim esse vel gravis, vel levis. Prior appellatur communiter cadens in constantem virum, quia talis tantusque est, ut vir etiam fortis et constans illo moveri possit. Aliqui vero declarant, illum esse metum cadentem in virum constantem, cui vir constans cedit, ut aliquod malum faciat; quo sensu nullus metus etiam mortis acerbissimæ cadit in virum constantem, quod tamen falsum est. Item, quia alias si quis faceret professionem fictam ex metu mortis, ille non esset metus cadens in virum constantem; si autem faceret professionem veram, quantum est ex se, esset metus cadens in constantem virum; quia prior ex metu fecit aliquod malum; posterior vero minime; at hoc falsum est, cum sit metus æque gravis. Non est ergo hæc circumstantia explicanda per respectum ad opus seu ad subjectum, sed per respectum ad objectum seu malum quod timetur, quod tam grave est, quod merito vir fortis timere potest, non ut ob illud vitandum aliquid ex se malum faciat, hoc enim propter nullum metum licet; sed quod merito illud timere potest, et fugere, fugiendo talem actum, ut est in præsentem professio. Quod autem malum censendum sit ita grave, ut ad hunc metum sufficiat, fere iudicio prudentis arbitrandum est, argumento l. *Metus*, ff. Quibus ex causis, etc., licet in dict. c. *Cum dilectus*, de His quæ vi, dicatur non obstare violentiam, quæ metum mortis aut cruciatum corporis non continet; nihilominus, ut glossa ibi et omnes advertunt, non tantum illa duo sufficiunt ad hunc metum gravem; tamen ex illis sumitur regula, ut omne malum moraliter æquivalens sufficiat, ut diuturnus carcer, verbera, vel ignominiosa, vel acerba; item gravis infamia, vel honoris jactura, quam homines præferunt corporis incommodis, et similia. Sed, ut brevius et generalius res explicetur, dico metum, ut dicatur cadere in virum constantem, duo prærequirere; et

quod malum, quod timetur, sit grave, iudicio prudentum; et quod gravi seu probabili ratione timeatur tanquam imminens. Quæ autem mala non sunt ita gravia, non sufficiunt ad metum cadentem in constantem virum, propterea levis dicitur. Præter mali vero gravitatem, oportet ut metus etiam sit rationabilis, id est, in vero et morali periculo fundatus, nam vir constans non timet nisi ubi de periculo satis constat; inconstans autem aut levis homo facile trepidat, ubi non est sufficiens ratio timoris. In quo etiam non potest uniformis regula tradi, sed pro capacitate subjecti; aliam enim constantiam requirit recta ratio in viro, quam in femina, et aliam in matura ætate quam in puerili, ut latius tractant Doctores, in materia de matrimonio, et videri possunt Covar., in 4, p. 2, c. 3, § 4; Navar., c. 22, n. 51; Sylvest., verbo *Matrimonium*, 8, q. 11; Soto, in 4, d. 22, q. 1, art. 2, et lib. 7 de Justitia, q. 2, art. 1, ad 2; Sanchez, lib. 4 de Matrim., disput. 3.

12. *Obiectio.* — In præsentem ergo omnes requirunt metum cadentem in constantem virum, ut professio sit irrita. Et colligitur ex c. 1, de His quæ vi, ubi solum de metu mortis fit mentio, et a fortiori ex c. *Cum dilectus*, ubi metus non gravis quasi nihil reputatur. Omnia etiam jura, quæ in casu matrimonii et similibus de metu irritante loquuntur, et in hunc modum illum explicant, ut patet in c. *Veniens*, 2, et c. *Consultationi*, de Sponsalib., et alias dicitur in jure, quod vanus timor non excusat, leg. *Metum*, 2, ff. Quod metus causa, et leg. *Si quis ab alio*, ff. de Re judic. Et ratio est, quia metus levis non immutat multum voluntatem, et consequenter non diminuit notabiliter libertatem ejus. Dices: etiamsi fortasse malum in se grave non sit, ut periculum in re non imminet, si in apprehensione operantis ut talia judicentur, non minus movent quam si in re existerent; ergo non minus libertatem minuunt; ergo non minus impediunt valorem professionis. Et e converso, licet malum sit grave, et vere imminens, non tamen apprehendatur ut tale; vel licet apprehendatur, non tamen multum moveat, quia ex fortitudine operantis simul apprehenditur ut superabile, tunc metus parum diminuet libertatem; tunc ergo non irritabit actum. Circa hoc Navarr., in Summa, c. 17, n. 30, et c. 22, n. 51, vers. *Septimum*, et consil. 9, de His quæ vi, indicat illam distinctionem metuum solum procedere in foro exteriori, nam in foro conscientie putat expendendum esse